

Gemeentelijke noodfondsen voor energiekosten

Een verkenning naar wat gemeenten doen en waar zij tegenaan lopen

Margot Leegwater

Uitgave

Platform31
Den Haag, januari 2023

Auteurs: Margot Leegwater

Redactie: Platform31

Platform31

Kennis- en netwerkorganisatie Platform31 ziet de trends in stad en regio. We verbinden beleid, praktijk en wetenschap rondom actuele vraagstukken en komen tot een aanpak waarmee bestuurders, beleidsmakers en uitvoerders direct aan de slag kunnen. De oplossingen houden we niet voor onszelf: iedereen profiteert mee van de resultaten.

Postbus 30833, 2500 GV Den Haag
www.platform31.nl

Hoewel grote zorgvuldigheid is betracht bij het samenstellen van dit rapport, aanvaarden Platform31 en de betrokkenen geen enkele aansprakelijkheid uit welke hoofde dan ook voor het gebruik van de in deze publicatie vermelde gegevens. Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt mits de bron wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1 Waarom voeren gemeenten maatregelen in?	5
2 Waar lopen gemeenten tegenaan?	6
2.1 Onduidelijkheid uitwerking landelijke maatregelen	6
2.2 Verschillende aanpakken in beleid en wet- en regelgeving gemeenten	6
2.3 Financiële en uitvoeringscapaciteit	7
3 Wat gaat er goed?	8
4 Waaraan is behoefte?	8
5 Goede voorbeelden	9
5.1 Groningen	9
5.2 Oss	9
5.3 Zwolle	10
5.4 Helmond	10
5.5 Deventer	11
5.6 Alphen aan den Rijn	12

Inleiding

Steeds meer huishoudens komen in de problemen vanwege de toenemende inflatie en de hoge energieprijzen. Het kabinet kondigde op Prinsjesdag een tijdelijk Noodfonds Energie aan en besloot tot het instellen van een prijsplafond voor energie om te voorkomen dat financieel kwetsbare huishoudens problematische schulden opbouwen. Het noodfonds, opgezet door energieleveranciers en maatschappelijke organisaties, zal naar verwachting begin januari 2023 in werking treden. Het voornemen is dat het kabinet dit fonds eenmalig ondersteunt met maximaal 50 miljoen euro.

In de tussentijd zien veel gemeenten dat hun inwoners al financieel in de knel komen en voelen zij zich genoodzaakt om voor hun inwoners een lokaal noodfonds in te stellen en/of andere inkomensondersteunende maatregelen te treffen. Op verzoek van de G40 ambtelijke themagroep Armoede en Schuldhulpverlening deed Platform31 een eerste verkenning met en voor de G40-gemeenten rond de maatregelen die zij optuigen vanwege de groeiende schuldenproblematiek van hun inwoners en de problemen die gemeenten hierbij tegenkomen. Daarnaast beschrijft Platform31 een aantal voorbeelden van gemeentelijke maatregelen.

Deze publicatie geeft een beeld van de getroffen of nog te nemen maatregelen van gemeenten en de knelpunten die ze daarbij tegenkomen. Dit beeld is gebaseerd op een korte enquête onder G40-gemeenten, die werd ingevuld door 25 gemeenten, en een themabijeenkomst van de ambtelijke themagroep Armoede en Schuldhulpverlening die op 3 november jl. plaatsvond. Ook beschrijven we hoe een aantal gemeenten het concreet heeft aangepakt.

1 Waarom voeren gemeenten maatregelen in?

Gemeenten willen hun inwoners ondersteunen die vanwege de hoge energiekosten in de problemen (dreigen te) komen. Hoewel het Rijk ook bezig is met het uitwerken van regelingen en de landelijke energietoeslag inmiddels al wordt uitbetaald, denken veel gemeenten dat dit voor minima niet voldoende is en dat bepaalde andere groepen door landelijk beleid niet of onvoldoende ondersteund zullen worden. Gemeenten kunnen maatwerk bieden en zo groepen ondersteunen die normaal gesproken niet voor bijzondere bijstand of tegemoetkomingen in aanmerking komen, zoals studenten en mensen met een inkomen boven de 120% van het sociaal minimum. Ook hebben gemeenten aandacht voor maatschappelijke organisaties, het mkb en cultuur- en sportinstellingen. Wat het bij het opzetten van lokale maatregelen lastig maakt, is dat een aantal landelijke regelingen (nog) onduidelijk zijn, op zich laten wachten en dat de effecten van het landelijke beleid nog niet bekend zijn.

Tabel 1. *Maatregelen die de gemeenten hebben ingevoerd of van plan zijn in te voeren vanwege de hoge kosten en inflatie.*

Maatregel	Percentage gemeenten dat de maatregel gaat invoeren of heeft ingevoerd
Bijzondere bijstand	73,3
Een noodfonds	56,7
Extern belegd	33,3
Geen maatregel	6,7

5

Zo goed als alle gemeenten zijn dus bezig met het treffen van maatregelen of hebben deze al in gang gezet. Bijna 60% van de gemeenten heeft twee of meer maatregelen ingevoerd, meestal een combinatie van een noodfonds en individuele bijzondere bijstand. Een paar gemeenten hebben zelfs drie maatregelen ingevoerd, zoals het aanbieden van energiebesparende maatregelen of samenwerking met Stichting Urgente Noden.

2 Waar lopen gemeenten tegenaan?

2.1 Onduidelijkheid uitwerking landelijke maatregelen

Gemeenten kijken nadrukkelijk naar het Rijk omdat duidelijkheid momenteel (nog) ontbreekt. Hoe pakt het Noodfonds Energie uit? Komen de maatregelen bij de juiste groepen terecht? Is het voldoende? Hoe kunnen gemeenten aanvullend op de landelijke maatregelen zijn? Ook is er nog onduidelijkheid over de Wet energietoeslag 2023. Dit geeft duidelijk een spanningsveld, omdat gemeenten willen handelen terwijl er ook tijd nodig is om zowel landelijke als lokale maatregelen goed door te denken en in te bedden en te zorgen voor een goede uitvoering.

Doordat de landelijke maatregelen onduidelijk blijven en de noden hoog zijn, zijn gemeenten zelf aan de slag gegaan met het invoeren van lokale maatregelen, waarbij zij elk hun eigen aanpak kiezen.

Gemeenten ervaren dat zij moeite hebben om bepaalde doelgroepen te bereiken, zoals studenten en werkende armen. Hierdoor – en doordat elke gemeente andere financiële mogelijkheden heeft – zien we inmiddels al grote verschillen ontstaan tussen wat gemeenten hun inwoners (kunnen) bieden. Zo gaf de gemeente Alphen aan den Rijn aan dat zij meer te besteden heeft dan omliggende gemeenten, die veelal ondergefinancierd zijn en zich daarom genoodzaakt zien om de doelgroep kleiner te maken en andere normen en bedragen te hanteren.

6

Tijdens de themabijeenkomst van de ambtelijke themagroep Armoede en Schuldhulpverlening en in de enquête gaven gemeenten aan het lastig te vinden dat zij (deels) verantwoordelijk worden gemaakt voor het uitvoeren van generiek, landelijk beleid. Zij gaven daarbij aan het gevoel te hebben dat zij maatregelen treffen voor een landelijk probleem. “Landelijke problemen moeten landelijk worden opgelost. Inkomenspolitiek is aan het Rijk, we rekken de regels al op door de maatregelen die we nemen, zeker met betrekking tot de bijzondere bijstand. In hoeverre zijn dit nog bijzondere kosten?” aldus een gemeentelijke reactie in de enquête. Impliciet, maar soms ook expliciet, gaf een aantal gemeenten in de enquête aan dat het goed zou zijn als de politiek besluit om uitkeringen structureel te verhogen, aangezien het in hun ogen om een inkomensprobleem gaat. In lijn met deze mening is de ledenbrief van de VNG waarin staat dat “[...] een structurele aanpak nog onvoldoende van de grond komt: het is nodig om de bestaanszekerheid van inwoners en de financiële positie van gemeenten beter te borgen. Crisismaatregelen zijn niet effectief zonder een structurele aanpak.”¹

2.2 Verschillende aanpakken in beleid en wet- en regelgeving gemeenten

Gemeenten ervaren ook knelpunten van beleidsmatige aard, zoals moeilijke besluitvormingsprocessen, het goed inkaderen van de doelgroep (wie help je wel en wie niet) en het aanpassen van de eigen beleidsregels. Zo zijn veel gemeenten aan het worstelen met de groep studenten en vindt een aantal dat het Rijk hen beter via de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zou kunnen helpen. Ook is er angst dat er, door onvoldoende kennis van de doelgroep, aan sommige inwoners wellicht te veel of te weinig zal worden uitgekeerd.

¹ Zie <https://vng.nl/nieuws/veel-zorgen-bij-gemeenten-over-hoge-energiekosten>.

Uit ons onderzoek bleek dat sommige gemeenten de inkomensnorm voor de landelijke energietoeslag ophogen naar 130 procent van het sociaal minimum en dat er vaak ook gekeken wordt naar wat er gedaan kan worden voor inwoners tot 140 procent van het sociaal minimum. Hiermee ligt indirect ook de vraag op tafel of 120 procent van de bijstandsnorm als criterium nog wel voldoet. Ook het open-einde-aspect van de regelingen en de vraag hoe je deze op termijn weer afschaft houdt gemeenten bezig. Hierbij is de achterliggende vraag aan de inwoner: “Wat kunt u doen om het zelf straks weer te kunnen dragen?” Gemeenten hebben weinig invloed op de inkomenspolitiek van het Rijk, maar vrezen wel dat als de landelijke en lokale noodmaatregelen in de loop van 2023 wegvallen, een deel van de inwoners nog steeds niet in staat zal zijn om financieel het hoofd boven water te houden. Ook het gevoel bij gemeenten dat ze met hun maatregelen bezig zijn met pleisters plakken en niet met oplossingen voor de (middel)lange termijn houdt hiermee (en met het idee dat het eigenlijk om inkomenspolitiek gaat) verband.

Gemeenten lopen ook aan tegen wettelijke obstakels. Voor bepaalde doelgroepen, zoals studenten, is er momenteel geen juridisch houdbare richtlijn. Daarnaast is er vaak onduidelijkheid over wat wel en niet vergoed mag worden met bijzondere bijstand, doordat er onder juristen onenigheid is of er überhaupt bijzondere bijstand voor energiekosten gegeven mag worden. Energiekosten vallen in principe onder algemene bestaanskosten, die vanuit een reguliere (bijstands)uitkering betaald moeten kunnen worden. Doordat de ene gemeente hier echter soepeler mee omgaat dan de andere, leidt dit tot verschillen in beleid en aanpak. Sommige gemeenten hanteren hierbij ook nog een hardheidsclausule², zodat de situatie van iemand die eigenlijk niet in aanmerking komt wordt bekeken en deze persoon eventueel toch een toekenning krijgt. Ook is onduidelijk hoe er om moet worden gegaan met steun aan ondernemers om te voorkomen dat financiële ondersteuning als staatssteun wordt aangemerkt.

7

2.3 Financiële en uitvoeringscapaciteit

Zoals ook al in paragraaf 2.1 werd aangestipt, zijn financiën een heikel punt. “We hebben onvoldoende [financiële] dekking voor alle maatregelen en we hebben niet alle inwoners in beeld. Het Rijk zou moeten meedenken over inwoners die zij zelf beter in beeld hebben, zoals studenten”, aldus een gemeente. Omdat de Wet energietoeslag 2023 er nog niet is, zijn gemeenten ook in onzekerheid over wat de gevolgen zijn als het aantal huishoudens dat recht heeft op de energietoeslag in 2023 groter is dan in 2022. Hoewel het Rijk heeft aangegeven aanvullende financiële middelen ter beschikking te stellen, spreekt een aantal gemeenten de vrees uit dat dit niet of onvoldoende gaat gebeuren.

Veel gemeenten zien ook de uitvoeringscapaciteit als een groot knelpunt. Gemeenten kampen al vaak met personeelstekorten en hebben moeite om goed personeel te vinden vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Hier lopen zij met deze niet voorziene extra taak tegenaan. Naast uitvoeringscapaciteit (waaronder ICT-ondersteuning) noemen gemeenten ook de financiële capaciteit en geven ze aan te vrezen voor onvoldoende budget. Zo gaf een gemeente in de enquête aan: “Het is vooral ingewikkeld om een inschatting te maken van hoeveel extra gemeentelijke kosten hierbij komen kijken.” Een andere gemeente gaf aan al te voorzien dat er een financieel tekort ontstaat doordat zij studenten niet via de bijzondere bijstand gaat compenseren, maar via de energietoeslag. Gemeenten zien het bereiken van de mensen die hulp het hardst nodig hebben ook vaak als uitdaging, vooral de middeninkomensgroepen die zij nog niet in beeld hebben.

² Een hardheidsclausule is een clausule in een wet of overeenkomst op grond waarvan een bepaling geheel of gedeeltelijk buiten toepassing kan worden gelaten als de toepassing ervan zou leiden tot uitzonderlijk onbillijke of onredelijke gevolgen (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Hardheidsclausule>).

3 Wat gaat er goed?

In de enquête vroegen we ook expliciet naar wat er goed gaat bij de invoering van de maatregelen die gemeenten instellen. Het meeste werd lokaal politiek draagvlak genoemd, waardoor besluiten voortvarend konden worden genomen. Interne samenwerking wordt als tweede vaak genoemd. Zo zegt een gemeente: "Wat goed gaat, is de verbinding met het fysieke domein (RREW-regeling, bespaarapp, energiecoaches) en het maatschappelijk middenveld (deze 'kent' de inwoner)." Ook het leveren van maatwerk is iets waarvan meerdere gemeenten aangeven dat dat goed gaat.

4 Waaraan is behoefte?

Gemeenten hebben behoefte aan duidelijkheid vanuit het Rijk en aan afstemming, met elkaar en met het Rijk. Eén gemeente verwoordt dit als volgt: "Wij zoeken vooral afstemming over landelijke ontwikkelingen die we mee moeten nemen bij de uitvoering en uitwerking van lokale maatregelen, zodat we niets dubbelop doen." Gemeenten willen dan ook graag kennis, ervaringen en goede voorbeelden met elkaar kunnen delen. Zij noemen ook de behoefte aan kaders in de vorm van modelbeleidsregels, uitvoeringstips, concrete richtlijnen en hulp bij beleidsregels en juridische afwegingen. Verder willen ze extra uitvoerende kracht en steun bij de implementatie van bewezen oplossingen. Gemeenten kijken bij deze behoeften aan ondersteuning, uitwisseling en afstemming nadrukkelijk naar VNG, SZW en Divosa.

5 Goede voorbeelden

5.1 Groningen

De gemeente heeft als eenmalig overbruggingspakket een uitgebreid koopkrachtpakket opgetuigd voor inwoners en instellingen, waarbij bestaande regelingen eenmalig worden aangepast of uitgebreid. Zo verhoogt Groningen de landelijke energietoeslag met € 200. De groep inwoners met een inkomen tussen 120% en 140% van het sociaal minimum, die niet in aanmerking komen voor deze energietoeslag, krijgt eenmalig € 600 extra. Voor inwoners met ernstige medische beperkingen die vanwege hun beperking onontkoombare extra energiekosten hebben, past de gemeente eenmalig de meerkostenregeling aan. Ongeacht het inkomen krijgt deze groep een extra bedrag van €750. Verder zijn de draagkrachtregels met betrekking tot vermogen gewijzigd bij het aanvragen van Individuele Bijzondere Bijstand (IBB) voor energiekosten waardoor vermogen wordt vrijgelaten bij de vaststelling van het recht op IBB voor deze kosten (zoals bij de energietoeslag).

Groningen besloot eerder om de individuele inkomensvoet voor mensen die langdurig op het sociaal minimum leven te verbreden en al na 2 jaar in plaats van 5 jaar beschikbaar te stellen. Deze verbreding wordt nu vervroegd en gaat al in 2022 in. Via de Groningse stadspas 'Stadlerpas' krijgen gezinnen met kinderen met een inkomen tot maximaal 120% van het sociaal minimum eenmalig een kindpas voor speelgoed of kinderkleding tot maximaal € 50. Ook de regeling voor de bestaande premie op werk van € 1.200 wordt tijdelijk verbreed van langer dan 3 jaar in de bijstand naar langer dan 6 maanden. Deze regeling moet voorkomen dat het besteedbaar inkomen achteruitgaat wanneer iemand vanuit de bijstand aan het werk gaat. Als laatste wordt (met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2022) de vermogensnorm verhoogd bij het kwijtschelden van de gemeentelijke belastingen en de afvalstoffenheffing, zodat meer inwoners met een inkomen op bijstandsniveau en een zeer gering vermogen hiervoor in aanmerking komen. Het maatwerkbudget dat de wijkteams en de Groningse Kredietbank (verantwoordelijk voor de Groningse schuldhulpverlening) hebben om in probleemsituaties oplossingen te creëren is in het kader van dit hulppakket flink verhoogd.

9

Voor instellingen, verenigingen en bedrijven komt er een tijdelijk fonds als compensatie voor de gestegen energiekosten. Er komt ook een apart fonds om maatschappelijke, energie gerelateerde initiatieven te stimuleren en faciliteren, zoals een gezamenlijke wijkactie om kleine energiebesparende maatregelen te nemen.

5.2 Oss

De gemeente Oss zet in op zowel energiebesparende maatregelen, inkomensondersteunende maatregelen als een noodfonds voor maatschappelijke organisaties. De energiebesparende maatregelen zijn voor inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum (voor het overige minimabeleid is de grens 120%). Ze bestaan uit een klusbus, die op aanvraag energiebesparende maatregelen uitvoert bij inwoners, en een bespaarbox.

Als inkomensondersteunende maatregelen heeft Oss besloten dat inwoners tot 130% van het sociaal minimum in aanmerking komen voor de landelijke energietoeslag, ook in 2023. Ook studenten kunnen de energietoeslag aanvragen, mits ze aan de inkomensvoet voldoen. Het noodfonds is bedoeld voor maatschappelijke en vrijwilligersorganisaties die in de problemen komen. De gemeente hanteert hierbij geen voorwaarden, maar slechts richtlijnen, en kijkt per instelling wat er nodig is om zo maatwerk te

kunnen bieden. Voor ondernemers is er niet alleen de regeling Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz), maar is de gemeente ook een samenwerking aangegaan met Over Rood, die ondernemers ondersteuning en begeleiding biedt.

De gemeente Oss benadert verder actief haar inwoners. Ze houdt al in alle wijken spreekuren samen met diverse welzijnsorganisaties, andere betrokken organisaties, medewerkers van het sociaal (wijk)team en vrijwilligers en verruimde deze om meer mensen de kans te geven langs te komen. Ook inwoners met financiële vragen die niet specifiek voor de gemeente zijn, worden door de gemeente actief gewezen op deze spreekuren, waarna inwoners eventueel doorgestuurd worden naar bijvoorbeeld de voedselbank of een schuldhulpmaatje. Ook kunnen zij in de wijk in gesprek met een consulent Inkomen.

5.3 Zwolle

De landelijke energietoeslag staat in Zwolle ook open voor uitwonende studenten. Als inkomensgrens geldt 130% van het sociaal minimum, terwijl dit landelijk 120% is. Inwoners die geconfronteerd worden met een bovengemiddeld hoog bedrag aan voorschotten of bij de jaarafrekening kunnen bijzondere bijstand aanvragen. Er is ook een fonds 'Bestaanszekerheid' gevormd waaruit aanvullende ondersteuningsmaatregelen kunnen worden gefinancierd of bestaande regelingen kunnen worden verruimd of verbreed.

10

De gemeente Zwolle zet ook in op energiebesparende maatregelen. Onder de naam Warm Thuis Zwolle is een samenwerking met partners uit het sociaal domein, buurtinitiatieven en woningcorporaties opgezet die inwoners met een laag inkomen helpt met gratis energiebesparende maatregelen. Energiecoaches geven huurders en woningeigenaren advies over nuttige maatregelen en energiebesparing, tips over andere mogelijke regelingen en de Warm Thuis klussers voeren de kleine maatregelen uit. Deelnemers met een koopwoning en een laag inkomen krijgen op basis van het advies gratis grote isolatiemaatregelen, zoals gevelisolatie, vloerisolatie of isolerend glas.

Ondernemers die in Zwolle wonen en geldzorgen hebben, kunnen gratis hulp krijgen van het team Ondernemers en Geldzaken van de gemeente. Ook heeft de gemeente een subsidieregeling tegemoetkoming energiekosten voor maatschappelijke organisaties en verenigingen vastgesteld. Maatschappelijke organisaties en verenigingen die aantoonbaar geconfronteerd worden met hogere energiekosten kunnen, complementair aan de landelijke regelingen, een tegemoetkoming ontvangen in de gestegen energiekosten van maximaal € 10.000. Deze regeling is van toepassing op alle maatschappelijke organisaties op het gebied van cultuur, sport, welzijn, ontmoeting, maatschappelijke dienstverlening en recreatie zonder winst oogmerk en met een accommodatie gehuurd of in eigendom gevestigd in de gemeente Zwolle.

5.4 Helmond

De gemeente Helmond heeft een koopkrachtfonds opgericht om haar inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen waar mogelijk te ondersteunen. Zij besloot om voor 2022 de inkomensgrens voor de landelijke energietoeslag te verhogen naar 130% van het sociaal minimum. De inwoners met een inkomen tussen 130-150% van het sociaal minimum en een variabel energiecontract kunnen, na een eenvoudige toetsing, in 2022 ook een toeslag krijgen van gemiddeld € 800. Voor alle inwoners waarbij (dan nog) de draagkracht in het geding is, gaat de gemeente tijdelijk via bijzondere bijstand compensatie bieden.

Helmond verruimt ook de doelgroep die in aanmerking komt voor de inkomensverklaring structureel voor inwoners met een inkomen tussen 120-130% van het sociaal minimum, zodat deze groep bijvoorbeeld ook gebruik kan maken van Stichting Leergeld. Daarnaast investeert de gemeente extra in Super Sociaal, een lokale supermarkt met producten die gemiddeld 80% goedkoper zijn dan in de normale supermarkt, bedoeld voor mensen met een inkomen tussen 100-120% van het sociaal minimum.

Ook zijn de regels van het invorderingsbeleid van de gemeentelijke belastingen versoepeld, zodat maatwerk kan worden geboden, en wordt er extra ingezet op vroegsignalering. Bij de ontwikkeling en uitvoering van het maatregelenpakket werkt de gemeente intensief samen met de welzijnsorganisaties, woningcorporaties en andere sociale partners om de drempel om hulp te zoeken en de druk op de gemeentelijke uitvoering te verlagen. Deze partners organiseren bijvoorbeeld koffiecorners in alle wijken en spreekuren om te toetsen of inwoners aanspraak maken op de regelingen en hen direct te helpen met de aanvraag. Naast de samenwerking in de uitvoering starten de gemeente en de partners een gezamenlijke campagne om het taboe op armoede te verkleinen.

Voor Helmondse ondernemers en maatschappelijke organisaties is er € 1000 per ondernemer/organisatie voor energiebesparende maatregelen. Daarnaast is er extra geld gereserveerd voor ondernemers dat eventueel ingezet wordt als de landelijke maatregelen helder zijn en wordt het Werkgeversservicepunt Helmond-De Peel versterkt en opgeschaald. Maatschappelijke en culturele organisaties waarmee de gemeente een structurele subsidierelatie heeft, kunnen aanspraak maken op een hogere indexering van hun subsidie. Voor maatschappelijke en culturele organisaties met een subsidierelatie waar de (toegankelijkheid van) kernactiviteiten voor inwoners in gevaar is, is er bovendien een maatwerkregeling gestart als zij vanwege de gestegen energiekosten in de problemen komen.

11

5.5 Deventer

Deventer voerde haar maatregelen in met terugwerkende kracht voor 7 maanden van oktober 2022 tot 1 april 2023. De gemeente heeft gekozen voor het verlenen van bijzondere bijstand, waarbij het niet de grens van 120% van het sociaal minimum verhoogt. Het ondersteuningsfonds Energiekosten is voor alle inwoners van Deventer, dus ongeacht het inkomen. Bij de groep inwoners met inkomens tussen 120%-140% van het sociaal minimum wordt het inkomen gelijkgesteld aan de voor belanghebbenden geldende bijstandsnorm. Bij de groep inwoners met een inkomen boven de 140% van het sociaal minimum kijkt de gemeente naar het besteedbaar inkomen. Is het inkomen na aftrek van de vaste lasten lager dan de norm van de Voedselbank, dan komt de inwoner in aanmerking voor ondersteuning.

Om voor ondersteuning in aanmerking te komen, moet er sprake zijn van daadwerkelijk hogere energiekosten en de meerkosten worden vergoed. Hiertoe is op 1 december een speciaal ondersteuningsloket energie geopend. Bij de beoordeling kijkt de gemeente naar het verschil tussen de oude en nieuwe rekening, het inkomen en het vermogen. Daarnaast kijkt de gemeente of er sprake is van echt hoog verbruik en zo ja, dan wordt een afspraak gemaakt met de energiecoach (zowel bij inkomens tot 140% als hoger dan 140% van het sociaal minimum). Als de energiecoach advies uitbrengt over bijvoorbeeld aanschaf gordijnen, radiatorfolie, ledlampen of een energiezuinige koelkast, dan wordt daar bijzondere bijstand voor verstrekt. Bij inkomens hoger dan 140% van het sociaal minimum vindt er altijd een gesprek plaats met een Inkomensconsulent en een consulent van het Deventer budgetadviesbureau om te kijken waarom de inwoner de meerkosten niet kan betalen, bijvoorbeeld door schulden of andere problematiek.

Verder gaat de gemeente in alle wijken voorlichting geven. Werkgevers worden schriftelijk geïnformeerd over het Ondersteuningsfonds Energiekosten. Bij deze informatie zit ook informatie over bijvoorbeeld bijzondere bijstand, Stichting Leergeld en dergelijke. Op verzoek van de werkgever komt de gemeente om voorlichting te geven aan de werknemers en om ter plekke te helpen met het indienen van de aanvraag. Daarnaast worden alle inwoners van 70 jaar en ouder persoonlijk geïnformeerd over het Ondersteuningsloket Energie.

Daarnaast heeft de gemeente een duurzaamheidskrediet voor inwoners met een eigen woning en inkomen tot 140% van het sociaal minimum, bedoeld voor het inzetten van maatregelen die daadwerkelijk de energierekening verlagen (substantiële energiebesparing door woningverbetering). Het gaat dan om spouwmuur- en vloerisolatie, maar ook HR++(+) glas en eventueel nieuwe kozijnen.

5.6 Alphen aan den Rijn

De gemeente heeft allereerst een speciale taskforce gevormd om te inventariseren wat er moet gebeuren en heeft extra geld gereserveerd voor onder andere de voedselbank en Helpdesk Geldzaken. De inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum voor de landelijke energietoeslag is momenteel gehandhaafd, waarbij aanvragen van andere inwoners door de hardheidsclausule worden opgevangen. Het college heeft echter wel de intentie om de inkomensgrens nog voor 2022 en 2023 op te hogen naar 130%, aangezien het ervan uitgaat dat een grotere groep werkenden in 2023 aanspraak kan maken op de landelijke energietoeslag³, en de landelijke toeslag uit te betalen in maandelijkse bedragen.

12

De Alphense schuldhelpverlening past bij hoge energielasten maatwerk toe zodat schuldregelingen niet spaak lopen en gaat desnoods over tot compensatie om dit te voorkomen. Verder wordt de uitvoering van een isolatieprogramma naar voren geschoven. De al werkzame energiecoaches verwijzen proactief door naar een nieuwe opgezette energiekusdienst met opgeleide energiekussers die per wijk energiebesparende maatregelen treffen bij sociale huurwoningen en koopwoningen onder een bepaalde WOZ-waarde en een bouwjaar voor 1970. Verder denkt de gemeente na over het verduurzamen van de witgoedregeling, zodat minima, maar mogelijk ook andere inkomensgroepen, energiezuinigere apparaten kunnen krijgen. De gemeente heeft daarnaast de vermogensgrens verruimd voor inwoners die aanspraak willen maken op een kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen. Al deze maatregelen en een overzicht van alle bestaande (minima)voorzieningen brengt de gemeente onder de aandacht in de campagne 'Kom naar de gemeente' van december 2022.

Er komt ook een compensatieregeling voor maatschappelijke organisaties zoals het zwembad, de amateursport en de voedselbank. Het gaan dan om maatwerk, waarbij de gemeente per organisatie bekijkt wat er nodig is. Buitensportvelden krijgen ledverlichting.

In het kader van efficiëntie en effectiviteit werkt Alphen aan den Rijn samen met de omliggende gemeenten in het kader van een Dienstverleningsovereenkomst. Het probleem dat Alphen hierbij ondervindt is dat er verschillen zijn in financiële capaciteit, waardoor er verschillen ontstaan in wat Alphen en de omringende gemeenten hun inwoners en organisaties aan ondersteuning bieden.

³ De bijstandsnorm is op 1 januari 2023 gestegen met 8,5% (netto). Indien lonen niet met hetzelfde percentage stijgen, is het denkbaar dat er een toename komt van het aantal inwoners dat tot de doelgroep behoort.